

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کنعان خانہ اَضداد

شاعر:

اسد اللہ متقیان نژاد

متخلص بہ «فنا»

بہ اہتمام:

فریبا میر گلی

سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور
مشخصات نشر
مشخصات ظاهری
شابک
وضعیت فهرست نویسی
یادداشت
موضوع

متقیان نژاد، اسدالله، ۱۳۴۰-
کنعان خانه اصداد/شاعر اسدالله متقیان نژاد متخلص به فنا؛ به اهتمام فریبا میرگلی.
تهران: رصد علم، ۱۴۰۳.
۳۲۴ص.
۲۰۳۰-۷۹۱۲-۶۲۲-۹۷۸
فیبا
قسمتی از کتاب حاضر شرح منظوم "کیمیای سعادت" امام محمد غزالی است.
شعر فارسی -- قرن ۱۵
Persian poetry -- 21st century
غزالی، محمدن محمد، ۴۵۰ - ۵۰۵ ق. . کیمیای سعادت -- اقتباس‌ها
شعر فارسی -- قرن ۱۵ -- تاریخ و نقد

موضوع
موضوع

Persian poetry -- 21st century -- History and criticism

اخلاق اسلامی - شعر

Islamic ethics -- Poetry

شناسه افزوده
رده بندی کنگره
رده بندی دیویی
شماره کتابشناسی ملی
اطلاعات رکورد کتابشناسی

میرگلی، فریبا، ۱۳۵۸-
۸۳۶۱PIR
۸۱۳/۲۴
۹۶۹۵۱۹۰
فیبا

عنوان: کنعان خانه اصداد

شاعر: اسدالله متقیان نژاد

به اهتمام: فریبا میرگلی

طراح جلد: پیمان دشتستانی نژاد

شمارگان: ۲ جلد

نوبت چاپ: اول، ۱۴۰۳

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۹۱۲-۳۰۲

ناشر: رصد علم

تهران، خیابان جمهوری، نرسیده به میدان بهارستان، خیابان ظهیر الاسلام، کوچه نور

تلفن: ۰۹۱۲۸۱۶۴۸۱۹ - ۳۳۹۲۴۷۵۷ - ۳۳۹۹۵۵۴۰

قیمت: ۵۰۰/۰۰۰ تومان

سخنی با خوانندگان

درباره شعر و شاعری، از چستی تا چگونگی، آن مطالب بسیاری به نگارش درآمده است. سخن‌شناسان و نقّادان ادبی همواره درباره ماهیت و غرض شعر و شعرا بسیار سخن رانده‌اند؛ اما در کمتر جایی سراغ داریم که خود شاعر به شرح و بسط اشعار و گاهی سنجش سروده‌های خویش پردازد. استاد اسدالله متقیان نژاد در کتاب حاضر کوشیده، اشعاری را که با تار و پود خویش که همچون خُله‌ای تنیده ز دل و بافته جان است، به محضر خوانندگان و طالبان معرفت ارائه نماید. در این رهگذار، استاد با هنرمندی دستِ تک‌تک شاگردان و مخاطبان اشعار را می‌گیرد و بیت به بیت، آرام‌آرام در عالم و ساحت شعر که ساحت حکمت و معرفت است به گردش درمی‌آورد و از مخزن الاسرارِ دلِ خویش همگان را سیراب می‌کند.

استاد در این کتاب، ۷۷ سروده معرفتی را در سه بخش ارائه داده است. بخش اول: «اشعار استاد»؛ بخش دوم: «شرح سروده‌های استاد» و بخش سوم: «شرح منظوم کیمیای سعادت» امام محمد غزالی است. استاد در بخش دوم کتاب به شرح و بسط ۴۰ سروده معرفتی خویش می‌پردازد.

ممکن است خوانندگان محترم بپرسند: چرا شاعر قصد دارد، اشعار و سروده‌های خویش را شرح و تفسیر نماید؟ یا چه دلیل و ضرورتی در این کار دیده می‌شود؟

در پاسخ باید گفت، اگر به ساحت شعر نظری بیندازیم؛ خواهیم دید که عالم شعر، درست مانند عالم آفرینش یا عالم صُنع است. همان گونه که در عالم صُنع موجودات مختلفی وجود دارد، در عالم شعر نیز کلمات گوناگونی وجود دارد و همان گونه که هر موجودی ظاهری و باطنی دارد؛ باطن هر موجودی، همان معنی و سرّ آن موجود است. کلمات و واژگان نیز در هر شعری، هم ظاهر و هم باطنی دارند و شاعر بهترین کسی است که ظاهر و باطن اشعار خویش را درک کرده است و می‌کوشد آن مفاهیم و برداشت‌های ذهنی و تجارب زیستی و معرفتی خویش را در پیکره شعر به نظم درآورد.

از سوی دیگر، همان گونه که در میان موجودات عالم صنُّع، نظم خاصی حکمفرماست؛ در شعر نیز نظم و تناسبی میان اجزای سخن یعنی کلمات وجود دارد و این نظم و تناسب نتیجه وزن است. همین نظم و وزن است که موجب کمال این نوع سخن می‌شود. کمالی که به آن زیبایی یا حُسن گفته می‌شود. پس در شعر نیز درست مانند عالم صنُّع، حُسن و جمالی هست که از پرتو تناسب اجزا و نظم آنها پدید آمده است. این حُسن و جمال در شعر چگونه و از کجا سرچشمه می‌گیرد؟ در پاسخ به این سؤال باز باید به جهان آفرینش و عالم صنُّع برگردیم. حُسن و جمالی که در عالم صنُّع هست در حقیقت پرتوی است از حُسن الهی و این حُسن خود کمالی است در صانع. در صنعت شاعری نیز حُسنی که در شعر هست نتیجه کمالی است که در شاعر وجود دارد. شاعری که از این کمال برخوردار است و طبعی روان دارد، سخنی می‌گوید که دارای نظم است و نیکوست، نظم و حُسن خاصیتی است که از درون شاعر سرچشمه گرفته است، همان‌طور که نظم و حُسن در عالم صنُّع از صانع عالم برخاسته است.

بنابراین، شاعر نخستین کسی است که هم با ظاهر شعر آشناست و هم با باطن شعر. شاعر خالق واژه‌ها، تصویرها و تعبیرهاست که با ایجاد وزن و تناسب و هماهنگی بین اصوات و معانی، دریچه‌های هنری، ذوقی و معرفتی را بر روی خوانندگان سروده‌هایش می‌گشاید.

اما کدامین شعر و سروده این گونه است؟

شیخ فریدالدین عطار نیشابوری برای روشن نمودن خاصیت اصلی شعر، یعنی حُسن سخن، به مقتضای شاعری به تمثیل متوسل می‌شود و شعر را همانند شرع و عرش می‌خواند. سه کلمه «شعر» و «عرش» و «شرع» از سه حرف «ش، ع، ر» تشکیل شده‌اند، و این اشتراک حروف خود به یک نکته مهم در مورد این سه مفهوم اشاره می‌کند. شعر و عرش و شرع دارای حروف مشترکند، یعنی اجزای تشکیل دهنده آنها یکی است. علاوه بر این، این سه حرف در هر سه کلمه بر اساس نظم و تناسب خاصی ترکیب شده‌اند، و لذا هر سه دارای یک صفت‌اند. این صفت مشترک عبارت است از «جمال‌بخشی»:

شعر و شرع و عرش از هم خاستند	تا دو عالم زین سه حرف آراستند
نور گیرد چون زمین از آسمان	زین سه حرف یک صفت هر دو جهان ^۱

۱. (مصیبت‌نامه، ص ۴۶)؛ مراد از حرف در این ابیات مطابق اصطلاحات امروز کلمه است.

عرش و شرع و شعر علت وجود عالم آفرینش نیستند، بلکه علت آراسته بودن آنند. از هر یک از این سه حقیقت نوری بر عالم می‌تابد. نوری که از عرش بر سراسر عالم می‌تابد، نور رحمت است که ابتدا از حضرت رحمان بر عرش نازل می‌شود و سپس از آن بر سراسر عالم می‌تابد. اشرع نیز از نظر عطار نیشابوری، اسراری است که خدا با انسان (پیامبر) در میان نهاده و از پرتو آن نور علم و حکمت را بر دلها تابانده است. شعر نیز دارای همین صفت است.^۲

با این نگاه که عطار مطرح نموده است، ساحتی از حکمت و معرفت را مشاهده می‌کنیم که در ذهن و زبان شاعر جاری و ساری است که مصداق حدیث نبوی است که بعضی از اشعار حکمت‌آمیز است «إِنَّ مِنَ الشَّعْرِ لِحِكْمَةٍ»^۳. بنابراین شاعران شرع‌شناس و عرش‌نشان راهنمایان شهر حکمت هستند که همچون حافظ هر بیت آنها خود، بیت‌الغزل معرفتی است که باید بر نفس دلکش و لطف سخنانش، آفرین گفت. حال، انسان امروزی چگونه می‌تواند از اشعار حکمی و معرفتی بهره‌بردار؟ کوتاه پاسخ آنکه باید کوشید این مفاهیم ناب ارزشی و عرشی را در دل مشاهده کرد و بر زبان جاری ساخت و در زندگی و کوران و بوران حوادث و شداید به کار بست و در طرح‌ریزی زندگانی (به ویژه در ارتباطات مؤثر و مدیریت زمان) از آنها الهام و ایده گرفت و جهانی نو را پیرامون خود بسازیم که هر ساعت و لحظه‌اش دمی خوش خواهد بود و هر رنجی، گنجی و در پی هر شبی، صبحی زود خواهد بود و آنگاه چه زیبا خواهد بود، زندگی.

خدا را شاکریم که در این زمانه، شاعری زنده‌اندیش همچون استاد اسدالله متقیان نژاد در زمان حیات خویش از سر محبت و شفقت پدرانه و مرشدانه، با شرح سروده‌هایش، سالکان طریق معرفت را راهبری کرده و تشنگان کوی حقیقت را با جرعه‌ای از لفظ و معنا سیراب می‌کند و با زرین غزل‌ها و مثنوی‌هایش، مفهوم زیباشناسی و زیباپسندی زندگانی را برای نسل امروز و فردا به ارمغان آورده است.

۱. ر.ک: پورجوادی، نصرالله (۱۳۷۴)؛ شعر و شرع، تهران: انتشارات اساطیر، ص ۲۵-۲۶

۲. همان، ص ۲۶.

۳. پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): برخی شعرها حکمت است و برخی بیان‌ها افسون «إِنَّ مِنَ الشَّعْرِ لِحِكْمَةٍ، وَإِنَّ مِنَ الْبَيَانِ لِكِسْرَةٍ» (الأمالی للصدوق: ۹۸۷/۷۱۸، سنن أبی داوود: ۵۰۱۱/۳۰۳/۴ (نحوه)

سلام خدا و درود بیکران بر همه راهبران راستین کوی عشق که جز عشق ندیدند و نیندیشیدند.
 بار الها! به زمین و زمان برکت و رحمت ده تا عاشقان کویت افزون شوند و دوستانت خشنود.
 بار خدایا! با نگاه رحمانی خویش شعر شاعرانِ عرشی را تا ابد جاودانه کن و بر سریرِ عشق بنشان.
 و در پایان، خوانش این اشعار، گوارای وجودتان.

استاد گرانقدر اسد الله متقیان نژاد من باب این سخن اشعار نابی سروده‌اند که عبارت است از:

حمد تو باشد به ذرات وجود عالم از حمد تو گردد در سجود

شاعر ارتباط بین ذرات عالم را درک کرده و گفتگوی میان آنها را می‌شنود که حمد حق تعالی را می‌کنند از زبان اجزای کائنات سخن می‌گویند که آن سخنان شعر است.

حمد ظاهر صورت شرع نبی است گر به باطن رو کنی همچون لبی است

از شرع می‌گویند و آنجا که می‌گویند همچون لبی است اشاره به شور و احساس ویژه شاعر دارد که آن شور و ادراکات از لبهای او ظاهر می‌شود.

صورت ظاهر تو را در انتها می‌کشاند تا به سدره المنتهی

سدره المنتهی اشاره به عرش است

پس یقین دان صورت ظاهر تو را سیرت باطن بسازد بر ملا

آن سیرت باطن و حس مشترک که در قلب شاعر وجود دارد در صورت ظاهر به شکل شعر بر ملا می‌شود.

فهرست

۵

Error! Bookmark not defined.

Error! Bookmark not defined.

Error! Bookmark not defined.

Error! Bookmark not defined.

Error! Bookmark not defined.

Error! Bookmark not defined.

Error! Bookmark not defined.

Error! Bookmark not defined.

Error! Bookmark not defined.

Error! Bookmark not defined.

Error! Bookmark not defined.

Error! Bookmark not defined.

Error! Bookmark not defined.

Error! Bookmark not defined.

Error! Bookmark not defined.

Error! Bookmark not defined.

سخنی با خوانندگان

پیش‌گفتار

مقدمه استاد

بخش اول: اشعار استاد

فصل زرّین غزل‌های استاد

«نظری کن»

«راه ما»

«افسانه ما»

«عاقل‌تر از خویش»

«غرق تمنای تو»

«بر در میخانه»

«شعله عشق»

«شرح این قصّه ما»

«نرگس چشم تو»

«شب گیسویت»

«غنچه‌ی ساقی»

«قرب الهی»

Error! Bookmark not defined.

«آهنگ کوی دوست»

Error! Bookmark not defined.

«جمع اضداد»

Error! Bookmark not defined.

«در عقل نمی گنجد»

Error! Bookmark not defined.

«هفت شهر عشق»

Error! Bookmark not defined.

«سروش جان»

Error! Bookmark not defined.

«پرواز در کوی عشق»

Error! Bookmark not defined.

«عشقِ جانان»

Error! Bookmark not defined.

«نشان از بی نشان»

Error! Bookmark not defined.

«عاشق تر از پیش»

Error! Bookmark not defined.

«کی بوده‌ای پنهان ز من؟»

Error! Bookmark not defined.

«سوی حق»

Error! Bookmark not defined.

«رمز او»

Error! Bookmark not defined.

«از سرِ عشق»

Error! Bookmark not defined.

«حضورِ بی حضورم»

Error! Bookmark not defined.

«شدم حیران و سرگشته»

Error! Bookmark not defined.

«کنعانخانه دل»

Error! Bookmark not defined.

«سِرِّ وجود من»

Error! Bookmark not defined.

«دردِ هستی»

Error! Bookmark not defined.

«سر مست از نگاهت»

Error! Bookmark not defined.	«ز مستی‌ها صفا دیدن»
Error! Bookmark not defined.	«بیان خداوندی»
Error! Bookmark not defined.	«سلب اختیار»
Error! Bookmark not defined.	«بزم سما»
Error! Bookmark not defined.	«پنهان من»
Error! Bookmark not defined.	«هستی تویی»
Error! Bookmark not defined.	«پیام او»
Error! Bookmark not defined.	«جهان تو»
Error! Bookmark not defined.	«کاشانه تو»
Error! Bookmark not defined.	«نفحات کوی تو»
Error! Bookmark not defined.	«راه میخانه»
Error! Bookmark not defined.	«غرق نظر»
Error! Bookmark not defined.	«جام یکرنگی»
Error! Bookmark not defined.	«از تو رسد پیغامی»
Error! Bookmark not defined.	«ای همه جان و دل»
Error! Bookmark not defined.	«روی ماهت»
Error! Bookmark not defined.	فصل زرّین مثنوی‌های استاد
Error! Bookmark not defined.	«عاشق وصلِ خدا»
Error! Bookmark not defined.	«درسِ عشق»

Error! Bookmark not defined.

«دردِ عشق»

Error! Bookmark not defined.

«تا به کی»

Error! Bookmark not defined.

«جان به کف»

Error! Bookmark not defined.

«همه نغمه‌ها»

Error! Bookmark not defined.

«طالب راهِ حق»

Error! Bookmark not defined.

«سِرِّ ضمیرم»

Error! Bookmark not defined.

«اسمِ اعظم»

Error! Bookmark not defined.

«اشکِ ریزان»

Error! Bookmark not defined.

«تجلی گاهِ رب»

Error! Bookmark not defined.

«یاد یار»

Error! Bookmark not defined.

«در جهان نورانی»

Error! Bookmark not defined.

«اتحاد»

Error! Bookmark not defined.

«یکی مجنون لیلایم»

Error! Bookmark not defined.

«دیدار با مولانا»

Error! Bookmark not defined.

«عشقِ عطار»

Error! Bookmark not defined.

«غرق در نور»

Error! Bookmark not defined.

بخش دوم: شرح سروده‌های استاد

Error! Bookmark not defined.

شرح سروده‌های استاد

Error! Bookmark not defined.

«نظری کن»

Error! Bookmark not defined.	«غرق تمنای تو»
Error! Bookmark not defined.	«بر در میخانه»
Error! Bookmark not defined.	«شعله عشق»
Error! Bookmark not defined.	«شرح این قصهٔ ما»
Error! Bookmark not defined.	«شب گیسویت»
Error! Bookmark not defined.	«غنچه‌ی ساقی»
Error! Bookmark not defined.	«قرب الهی»
Error! Bookmark not defined.	«آهنگ کوی دوست»
Error! Bookmark not defined.	جمع اضداد
Error! Bookmark not defined.	هفت شهر عشق
Error! Bookmark not defined.	«پرواز در کوی عشق»
Error! Bookmark not defined.	«عشقِ جانان»
Error! Bookmark not defined.	«کی بوده‌ای پنهان ز من؟»
Error! Bookmark not defined.	«رمز او»
Error! Bookmark not defined.	«از سرِ عشق»
Error! Bookmark not defined.	«حضورِ بی‌حضورم»
Error! Bookmark not defined.	«شدم حیران و سرگشته»
Error! Bookmark not defined.	«کنعانخانه دل»
Error! Bookmark not defined.	«دردِ هستی»

Error! Bookmark not defined.

«سر مست از نگاهت»

Error! Bookmark not defined.

«ز مستی‌ها صفا دیدن»

Error! Bookmark not defined.

سلب اختیار

Error! Bookmark not defined.

«کاشانه تو»

Error! Bookmark not defined.

«نفحات کوی تو»

Error! Bookmark not defined.

«غرق نظر»

Error! Bookmark not defined.

«از تو رسد پیغامی»

Error! Bookmark not defined.

«روی ماهت»

Error! Bookmark not defined.

«عاشقِ وصلِ خدا»

Error! Bookmark not defined.

«دردِ عشق»

Error! Bookmark not defined.

«تا به کی»

Error! Bookmark not defined.

«جان به کف»

Error! Bookmark not defined.

«همه نغمه‌ها»

Error! Bookmark not defined.

«طالب راهِ حق»

Error! Bookmark not defined.

«سِرِّ ضمیرم»

Error! Bookmark not defined.

«اسمِ اعظم»

Error! Bookmark not defined.

«تجلی گاهِ رب»

Error! Bookmark not defined.

«اتحاد»

Error! Bookmark not defined.

«یکی مجنون لیلایم»

Error! Bookmark not defined. داستان حضرت موسی (ع) و حضرت خضر (ع)

Error! Bookmark not defined. تفسیر عرفانی داستان موسی (ع) و خضر (ع)

Error! Bookmark not defined. شرح و تفسیر داستان موسی و خضر (ع)

Error! Bookmark not defined. بخش سوم: شرح منظوم کتاب «کیمیای سعادت»
defined.

Error! Bookmark not defined. سرآغاز مثنوی

Error! Bookmark not defined. عنوان اول کیمیای سعادت: در معرفت نفس (خود شناسی)
defined.

Error! Bookmark not defined. شرح منظوم کیمیای سعادت

Error! Bookmark not defined. شرح منظوم کیمیای سعادت

Error! Bookmark not defined. شرح کتاب کیمیای سعادت عنوان دوم: در معرفت حق تعالی
defined.

Error! Bookmark not defined. عنوان سوم کیمیای سعادت: «دنیاشناسی» در معرفت دنیا
defined.

Error! Bookmark not defined. عنوان چهارم کیمیای سعادت: «آخرت شناسی» در معرفت آخرت
not defined.

Error! Bookmark not defined. فهرست منابع و مآخذ

